

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a' szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybűtt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésnek főlvetelik's pontosan és jutányosan közöletik.

F. e. october 1jétől dec. végeig járó évnegyedes előfizetést postán 3 fr. 30 krral, helyben bori-téktalanul 2 fr. 40 krral testvér lapjaira elfogad a' szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. Kinevezések; név-magyarítás; legújabb törvénynek fogantatja; polgári ünnepek Széchenyi István gr. tiszteletére; pesti izraelita mozgalom; pécsi bajok és viszonyok; tájisméretés Borsodban; hajdukerületi 's nyitramegyei közgyűlés; pótlék-tudósítás Gömörből; pestbudai hangszeregyesület; budapesti napló.
Külföld. (Gabnatermési conjuncturák.)
Ausztria. (Elénk mozgalmak a' közoktatás terén.)
Amerika. (Braziliapénzügy; különböző hírek Texas felől; laplata-melletti statusok.)
Franciaország. (Garnier-Pagés; Oroszországróli nevezetes adat; algéri viszonyok.)
Anglia. (Údvari hírek; statisztikai adatok; szűk termés; vasutak körüli intézkedés.)
Olaszország. (Lázongási jelek.)
Ertesítő; pénzkelet; gabonaár.

Magyar- és Erdélyország.

Őcs. 's ap. kir. Főls. báró Ambrózy Lajost Temes-megye főispáni helytartóját a' temesi kamra-igazgatástól kegy. fölmenteni, egyszersmind neki a' Kamra körül ki-tüntetett jeles szolgálataért különös legfelsőbb tetszését ki nyilatkoztatni; Eötvös Ferencz magy. kir. helytartó-sági titkokot nyugalmazni 's hű szolgálatai méltánylá-saul 'kir. tanácsos' ezimel díjmentesen felruházni; to-vábbá Szabó Károly titkokot valóságos, Babarezy Antal titkokot pedig számeletti helytart. tanácsnokká; Pap Antal magy. kir. udv. kancelláriai számeletti fo-galmazót valóságos helytartó-sági titkokká; Inkey Ö-dön fumi kormányzók tiszteletbeli fogalmazóját a' m. kir. helytartó-sághoz tiszteletbeli fogalmazóvá, a' báni tá-bánál megürlt ülnökségre gróf Sermage Ottót kinevezni, ezegi gróf Wass Imrét és köröspataki gróf Kálnoki Pált az erdélyi udv. kormányzókhoz tiszth. titkokokká, végre gyulavarsándi Névergy Károly magy. kir. udv. kancelláriai titkokot magyar báróságra emelni kegy. méltóztatott.

A' nm. magy. k. udv. Kamra a' barvineki k. harmin-czadnál megürlt sóárnoki tisztségre Poszpeziński Lajos grabi kereskedelmi vám- és harminczadost al-kalmazá ideiglen.

Őcs. 's ap. kir. Főls. Ritter Ignác vezetéknevé-nek, Hóseyre változtatását kegy. megengedni méltó-ztatott.

Legújabb törvénynek fogantatja. Remény és csüggedés közt ringadozva vártuk a' legközelebb mult hongyülés eredményit és pedig vártuk azokat mind két részről, — jobb és balvéleményűek t. i. — a' különböző indulatok ugyanazon fokozatai közt, — a' józan haladás és korszerű előrelépés baráti szint-ügy, mint annak ellenei, — mert hiszen reményl és veszt reményt az elhatározás perceiben a' jó ügy ellensége szintügy, mint az, kinek forró kívánata esz-közleni a' jót! 'S midőn a' nem annyira hosszas mint feszült várakozás után végre haza tértek követelnk, 's láttuk, miként annyi munka, fáradozás, tiszta akarat 's kitűrt alacsonyítás után, — a' legjobb akarat-tal sem hozhattak többet 13 törvényről — akkor el-fogott sok honszerető keblet azon ósies búskomoly-ság, — melyet nem tudom csüggedés, vagy elszánt-ságnak tulajdonitsunk é inkább? de láthattunk nem egy optimistát, kinek rendesen derült arczarábú és komorság homályos leple vonult.

Én e' meghiusult reményekeni bänkodást nem annyira csüggedés, mint az ezentuli higgadtabb, ko-molyabb elszántság előjeleinek tekintem; azaz: o-p-timista voltam, — lám! gondolám magamban, — hiszen a' közvélemény kevésli a' hozott törvénye-ke? 's miután ezen úgy nevezett közvélemény rendesen egy a' hazában uralkodó közszellem kifolyása szokott lenni, — reményem, hogy a' nemzet-ben leszen, ha nem is köz- legalább elég erős akarat a' bár csekély számu de még is nagyszerű törvé-nyeket életbe léptetni — 's beh nagyszerűleg esalat-koztam! —

Három törvény hozott a' többi közt, mely már magában is eltörölhetlen diszfényt árasztand a' legközelebb mult hongyülésre nagyszerű követke-zvényeiben, e' három törvény közül első a' magyar nyelv tárgyabani, 2ik a' hivatal- 3ik a' birtokképeség, 's mind három egyenesen nemzeti ségünk szilárdi-tásaért hozott, a' magyar nyelv tárgyában hozott törvényt. i. elő fogja mozdítani a' nyelv egysége t, a' hivatal és birtokképeség az érdekegysége t; két-üt ez, némileg eltérő ugyan egymástól, de biztos és mind kettőnek czélja csak egy: nemzeti ségünk erősbitése!

Jól, de e' törvények nem azért hozták, hogy a' jövő, vagy talán még későbbi hongyüésekig he-verjenek nyers adagként feldolgozatlanul 's minden siker nélkül, — hanem azért, hogy mennyire a' kör-ülmények engedik, már jövő hongyülésig a' nem-zeti közakarát (?) összemunkálása által feldolgozva, a' hozandó újabb törvények életbe léptetésökre, — megemésztésökre, — készen álljon a' nemzeti erő!

Már lássuk, mi nem választottak, kik annyira panaszkodunk a' legközelebb mult hongyülés ered-vényi csekélysege miatt, hogyan kezdjük feldolgozni e' kevés törvény nyers adagát? — lássuk mi nem választottak, mi nem köve tek, — kik készek va-lánk legjelesb országgyűlési kapacitásainkat depop-ularizálni, és így az egyetértés azon néhány gyen-ge fonalat is, mely épen maradt még, — szétépni, — azért mivel képviselöink nagyobb és józanabb réz-se nemzeti nyelvünk ügyét egy bravour politika által kockáztatni nem akarta, nem engedte — mit teszünk nemzeti nyelvünk ügyében itthon? — mint ügyekszünk azt a' társas életben, házi köreinkbeu otthonosítani? —

Nem teszem e' kérdést ok nélkül, mert hiszen tudjuk, minő panaszok pendültek meg követelnk el-len a' magyar nyelv tárgyabani eljárásuk miatt, — 's tudjuk jól, miként voltak e' panaszoknak szép szá-mu apostolai 's annál több hívei szerteszt az or-szágon a' hongyülés végeig! tudjuk azt is, hogy a' nemzet e' fractiója bravourt kívánt követeltől azt vélvén, hogy egy hongyületi képviselőnek 12 mil-liósorsát szintügy van joga kitenni egy véletlennek, mint tulajdon, kedves személyét! —

Kétségbe nem vonom azt, hogy e' panaszok leg-első megpendítése egy tisztán hazafias aggodalom-nak nagyszerű kiömlése volt, mindazáltal abban, hogy a' panaszok legjelesbjei is, ha követek let-tek volna, nemzetiségünk ügyében a' célhoz kö-zelebbvezető lépésre képesek leendének minden jó-a-karat, sőt ragyogó észtehetségök mellett is, — erősen kétem; — hogy valami politikájoknak csak kellett lenni, azt elhiszem, de hogy minő politika volt az, nemzetiségünknek fényt 's mindig csak vakító fényt követelni, mielőtt kivitták volna annak biztosítását 's e' kétes vakító fénynek alárendelni a' nem any-nyira ragyogó de annál tartósb jótékonyabb fényü biztosítást? meg nem foghatom. Végre arról, hogy a' panaszok viszhangozatónak legalább 1/4 da egye-nesen nemzetiségünk elleneiből állott, meg vagyok győződve. —

De viszatérek fenemlített szerény kérdése-mhez: mit teszünk mi panaszok, mi nem követek, nemzeti nyelvünk ügyében itthon? — Én nem tudom, mennyiben vagyon a' fentisztelt panaszok közt sok férj, testvér, családtya? 'sat, de ha van, saját tűzhelyén, saját házi körében, főkép kinek kezébe vagyon letve a' házi kormány, miért nem működik, sőt bravourkodik itten? hiszen itt kissebb ugyan, de szabadabb a' működési tér! itt utasítás 's eféle aka-dályok nem léteznek! — itten illir dacz akadályokat nem gördíthet? sőt ellenkezőleg már annak gyani-tása is, hogy illy ellenséges párt még folyvást léte-zik, annál élénkebb éberségben tartja a' honához hű 's gondos családfőnököt, mi tehát oka e' parányi működésnek? tán magában a' magyar családok tár-sas életében volna elhintve az egyetnemértés kárté-kony magva? — én nem tudom; — de, hogy társas életünkben olly kevés történik, mi magyarodásra és nemzetiesedésre mutatna: annak bizonyoságai az e-redvények, vagy is inkább az eredmények hiánya; — miután köztünk a' társas életben még folyvást uralko-dik a' sehonnai szellem! —

Sokkal gyöngébbnek érzem magamat, hogy-sem azon ezerféle eszközök taglalásiba bocsátkoz-nám, mellyek által az ügyesnél ügyesb, szelidnél szelidebb módon működhetnének társas életben is nemzeti nyelvünk kifejlődése körül, csekély részem-ről csak arról leszen itt említés: kiknek irányában szükséges élénkebb 's tartósb működés, sőt izgatás

is, — nemzeti nyelvünk ügyében? — Felelet: szük-séges az: I ször a' nem ellenszegülők irányában, azok irányában t. i. kik a' nemzeti nyelv suprematiájának nem ellenei ugyan, de annak nagyobb szerű felvirág-zására vagy igen keveset vagy épen semmit sem tesznek. — 2or Az ellenszegülők irányában, t. i. kik a' nemzeti nyelv ügyében nemcsak mozdulni nem a-karnak, sőt annak felvirágzását minden lehető mó-don gátolni törekednek.

A' nem ellenszegülők közé sorozom: a) hőlgye-ink egy szép részét; b) a' német népfaj egy nagy részét; c) a' kath. szlávság szinte nagy részét; d) hőlgyeink körül majomkodó különféle fajú arszlá-nokat. —

Lehet, hogy e' sorozathoz mások is tartanak még némi jogot, én itt csak általános négy foga-lomba szoritottam a' nem ellenszegülöket, 's e' négy pontban említettekről habár sok dicséretre méltót nem mondhatni, pessimista kedély közt is merném ál-lítani rólok azt, hogy (főkép ha a' d) alattiakat ki-vevessük) bennök bizhatni, mert hiszen ök nem ellen-szegülők, csak hanyagok. 2or Szükséges az élén-kebb és tartósb — de a' mennyire lehet békes műkö-dés az ellenszegülők irányában, t. i. kik a' nemzeti nyelv suprematiájának nyílt, vagy alattomos elle-nei, ezek közt nincsen sorozat, ök a' hazát, nemze-tet azért nem szeretik, mert magyar! ök a' nemzeti-ségnek azért ellenei, mert hazánkban csak egy a' nemzetiség! és ez magyar! ök hazánk felvi-rágzását irigy szemmel tekintik 's annak boldogabb jövőjét kigunyolják, mert nemzetünk és hazánk — ez aljas gunyok daczára is — erősebben áll mint hitték volna, és pedig magyar! érdemli é az illy aljas csoport csak a' sorozást is? —

De lássuk most: mi történik a' hozott törvé-nyek után, nemzeti nyelvünk dolgában itthon, pedig a' társas életben for is a' nem ellenszegülők részéről? — csekélyseghöz képest meg kell vallanom, hogy sokat látok történni, még ollyast is, mit bizony nem igen vártam, vagy is inkább: nem ohajtottam, — az igaz: hogy otthonias valódi magyar társalgást kö-z tük *) még hasztalan keresnénk, — a' magyar szellemről pedig még szó sincs; az is igaz, hogy rit-ka madár köztük a' magyar beszéd, — és e' kevés is olly annyira nem jó szívből, hogy illy erőtetett ma-gyar társalgáson inkább lehet boszszankodni, mint örvendeni, 's tehát mit tesznek? — nem kell búsu-lni! — mert bezzeg, — annál inkább találunk uton utfélen magyar danolók, dudolók és tánczosnökre, vörös, fehér, zöld pántlikára és sehonnai sze-le m r e! 's ezen dicső, nemzetiségünk fölvirágzását olly hatalmasan visszafelé segítő szellem úgy annyira elhatalmazott már, hogy ha nem vigyazunk, ha idő előtt akadályokat nem gördítünk elibe, bizonyo-san divattá válandik Magyarországbán magyar tár-salgás helyett magyarul táncolni, — magyar beszéd helyett magyarul dudolni, magyar érzelmek helyett egy honi szalaggal parádézni, és azután a' tisztán ér-ző, egyenes magyart, ki armányt nem ismer, — (haza térvén a' magok szörebellekhez unjere Leute) idegen nyelven jól kigunyolni, kikaczagni**) de hogy ez történjék, nemzeti becsületünknek fogva nem fog-juk engedni! és miután jól tudjuk, milly dicső sze-lem növekedhetnék e' külsőleg cifra palást rejtel-me mögött, kötelességünknek tartjuk őszintén és hangos modorban felszólalni már egyszer e' tárgy-ban csekély részünkről 's kijelenteni: hogy ezentul nemzetiségünk szent dolgában csak őszinte nemzeti érzelmű tánczosnökre, vagy danolókra, és danoló-nókra leszen szükségünk, különben azokat e' szent ügyben figyelembe sem veendjük, — annál kevésbbé tartandjuk valami különös dicséretre méltóknak, mert most kivált, Magyarországnak magyar szellemű a-nyakra van fő szüksége! csupa táncz, dudolás 's kül-cifrának, mennyiben az a' nemzeti szellemmel e-

*) Kiket értek, már fenebb mondtam.

**) Például szolgálhat némileg a' mult farsang.

gyesülni, barátkozni nem tud, — vagy nem akar, a nemzetiséggel csak alszínköze! És ki egy általános nemzeti szellem életbelépésére vár magyar szellemű anyák nélkül, az csak álmodozik szintugy, — mint ki gyermekeket kíván anya nélkül. Én megengedem hogy a' nemzeti szellem e' lassú 's csekély terjesztésének nem annyira a' nem ellenszegülő idegen ajkuk, sem hölgyeink valódi okai, sőt megvagyok győződve, hogy ezen ügyet sokban hátráltatták nemzetiségünknek azon ügyetlen apostolai 's hátráltatják még most is, kik az idegen nyelvekeni társalgást teljességgel nem akarják szenvedni, sőt az ily társalgókra készek kimélet nélkül hazafialansági bélyeget sütni. Azonban legtöbbet ártanak és pedig feltett rossz szándékból azok, kik azon balvéleményt terjesztgetik hölgyeink és idegen ajkú honfitársaink közt, — mintha a' nemzeti szellemről honuk morális többsége szintugy vélekednék, mint a' fenemlített ügyetlen apostolok. — Csakhogy hála az égnek! ez nincs úgy, 's ha jól felfogtam hazánk intelligenciája véleményét, a' nemzeti szellem nem az örök 's kirekesztőleg magyar beszédben áll más idegen nyelvek megvetésével, sem egyedül külső jelekben, — főképp magyarodni kezdő hölgyeinkre nézve, — hanem abban, hogy legyen Magyarországban született hölgynek magyarul beszélnie s zokás, magyarul éreznie s zokás, magyar fájunk felvirágzásán örvendenie s zokás, magát ezennel sehonnainak nem tűrnie s zokás, magát ezennel is olykor egy örömkönyt szentelnie s zokás! —

Lássuk most az ellenszegülőket, mi történik a' hozott törvények után a' magyar supremátia az egyetlen nemzetiség ellenei irányában? Itt ott kikelünk illir dacz, szerb makacsság 's mit tudom én, mi ellen 's ezzel megelégedve azt képzeljük: vajmi szolgálatot tettünk nemzetiségünk dolgában a' hazának, csak hogy alig kezdünk kevéssé pihenni a' képzelt diadal után, midőn e' propagandának ujjabb 's ismét ujjabb cselszövényeire akadunk, és mi a' helyett hogy e' cselszövényeket, a' minden kikeles vagy szitkoknál élesebb fegyverrel, gondolkodás, eszély 's okokkal vágnók szét, szitkozódunk mint ezelőtt, — a' propaganda pedig halad mint ezelőtt! — én nem akarok izgatni ez ügyben materialis demonstrációkra, mentse az ég! — de miután látjuk hogy e' csoport álokoskodását szünet nélkül szórja ellenünk, miért nem állunk mi isokainkkal elő itthon? miért hagyjuk azokat ismét országgyűlésre? miért nem romboljuk le, ha még léteznek valódiilag, okokkal a' panszláv- vagy illirismus azon bálvány alapkövét, — (mellyre aztán minden többi álokoskodását építi) miszerint t. i. e' hazában más nemzetiség is létezik, mint az a' lapító magyar! vagy legalább miért nem ügyekszünk azon ezerféle fogalmat, mely mindedig nemzetiségünkről egy bizonyos irányt 's egyetértést nélkül kering célt vesztve, — egy nagy, tiszta fogalomban egyesíteni, mely hatalmas fényével mint a' nap egyiránt világítson a' két haza 15 millió polgárainak! 's mely felé önkéntes tisztelettel kezdjen tekinteni nyelvünk elleneis! azért Uraim! adjunk már valahára egy általános tiszta fogalmat, egy eszmét a' sok milliónak, kik velünk ugyanazon törvény és szelid kormány paizsa alatt léteznek, e' nagy szörül: nemzetiség! ne engedjük hogy e' nevet bármi propagandista csoport a' haza szíve előtt továbbá is szemtelenül bitorolja! —

Önérzettel tekintek a' nemzetemet alapító népfajra, 's tudom hogy majd találkozik népfajunk közt nem egy, ki ez eszmét felvilágítandja mint kell, leszen é azonban honfitársaim közt, ki ez eszmét annyira megfajtse, hogy azt nem husz, harmincz, hanem az egész nemzet értse, az más kérdés, adja az ég! csak azt vagyok bátor itt előre kijelenteni minden kérdés és oktatási vágy nélkül, hogy ki ez eszmét tisztába hozandja, pedig tisztába hozatnia kell, az aligha fogja e' fogalmat: nemzetiség! egyedül nyelvre 's küljelekre szorítani, hanem kétségen tul kiterjesztendi azt a' nemzet belső funkcióiára is: ezek pedig az institúciók, vagy is törvény és alkotvány! mert noha való az, hogy a' nemzetiségnek egyik fő alapja a' nyelv, de egyedüli, alkotványos, szabad nemzetnél, minő a' magyar, soha sem volt, nem is leszen! és hogy ez így van, igen jól van; ezen ok azon védpaizs, melylyen szétporlik minden idegen ajkú bitorlott nemzetiség magyar hazánkban. (Folytat.)

Zemplény nagy vendéget várt szeptember 29-kén, sőt szabaditót, kihez nagyok és kicsinyek sovár reményeik csatlakoznak épen úgy, mint hajótörést

szünetelt szerencsétlen a' sziklaszállhoz, melyhez isten keze segíté.

A' legepedőbb ohajtással várt 's a' hon szívéből édes jó kívánatok közt felénk bocsátott szabadító gr. Széchenyi István ur ó nmlga csakugyan szerencsésen megérkezett 's a' megye szélén tisztelgő választvány fogadta a' nagy érkezőt, melynek kisérletében jött Patakra, hol a' historiai nevezetességű Rákóczy-vár örökös ura főmélt. regézi Brezenheim Ferdinand ó hercegsége, mint a' zemplényi visszabályzó társulat buzgó elnöke 's esillagkeresztés hölgyhercegaszszonya — kik ezen hajdanost romgátszerű erősséget roppant költséggel pompás palotává, bástyák és vízmredrekből állott ábrázatlan környékét pedig bámulatos szorgalommal hazánk egy egy legkiesb kertvé a' közönség édes élvezetere megbecsülhetlenné varázsoltaták — szokott nagyszerű vendégszeretükben részesült. Patak polgárai 's a' benne szállászó elkes tanuló ifjuság jeles ünnepeként várta ezen napot 's már reggeli 9 óra tájtal kezdve előzölve lőnek a' várkert regényes sétányai 's midőn ó nmlga délutáni 3 óra körül beérkezett, a' polgári hódolat 's ifju lelkesedés tiszteletteljes éljenzésben nyilvánítja a' haza egyik legérdemesb férfira iránti hő ragaszkodását. Ah mily szívemelő 's édesen elérzékenyítő látni az ifju nemzedék életvideresge lelkesülését, midőn az a' haza jöltevéje látására ifju pompájában fellángol! Így így ifju barátim! a' nagy Széchenyi épen ilyen lelkesedésre méltó 's hozzátok épen ilyen érzemény illő! És ti a' legszeplőtlenebb jellemet kétségbe vonó, a' legtisztább szándokot gyanúsító ábrándozók! llettetek volna csak szenttanújiez egyetemes 's mondhatom nem sulytalan lelkesedésnek és ragaszkodásnak, tapasztaltatok volna, miként e' mellett a' ti ugy keresztelek közvéleményetek szük világa tönkre silányulandott. —

A' hercegi ebéd előtt tisztelkedett ó nmlgánál a' s. pataki oktató kar, mely a' fentiselt gróf, mint nemzeti tudom. akademiánk főalapítója 's így méltóságunk egyik legbuzgóbb gyamolítója által kedvesen fogadtatott. Ebéd alatt mélt. Sz. V. cs. k. kamarás ur ó mga emelt poharat ó nmlga élteért 's a' fényes gyülekezetet megható remek köszöntés az egésznek szívérzelmét tolmáclá. Ebéd után megézdélé ó nm. a' régi vár maradványit, az ugynevezett veres tornyot is, 's onnan látta a' különben szép rónaszerű területet, mely a' szabálytalan Bodrog árjaitól most szabadul és reményzöldet mutogat, majd csak hamar elborul ismét 's kétség és aggodalom dult képet hagyja hátra. Este felé a' városi polgárság önté ki édes örömet 's örökre tiszteletes szerencseérzetét ó nmlga előtt, miután a' főiskolát látogató meg kísérvél együtt, hol köszöntéssel 's az ifjuság éneklő kara zengedezésével üdvözöltetett szünni nem akaró éljenzés között. És szölt a' nagy férfin az ifju nemzedékhez atyailag, szavainak minden ígéje szent emléke a' fogékony keblekben, intése örökre követendő példa. Nagy nevé följegyzé az iskola emlékkönyvébe 's ment nagy hivatása felé Ujhelybe, ment és magával vitte ezernél több ifju kebel szent hajlandóságát, nagyok és kicsinyek öszinte jó kívánásukat, hogy gr. Széchenyi István ó nmlga, kinek oly sokkal tartozik a' haza 's kitől még is oly sokat vár és reményl, a' nemzet boldogítására sokáig éljen! Még ez este faklyák lobogása és nagyszerű kivilágítás közt érkezett a' megye székvárosába S. a. Ujhelybe, hol főispánhelyettes ó mglga üdvözlé isméretes ritka szónoklattal. —

Másnap sept. 30án reggel a' sok rendű szomszéd megye, kebelbeli községek és testületek tisztelkedő választványit fogadta el ó nmlga 's a' zsuffolt terombeni roppant gyűlést vagy is tulajdonképen vizszabályozó társasági ülést, — melyhez hasonló Zemplényben soha nem volt — tizenegy óra felé nyitotta meg kedves beszédével. — A' vizszabályozási társulat ez uttal is alakultnak nyilvánítja magát 's a' miként és mikorról tanácskozára választványi képviselőket küldendnek az érdeklött megyék és társulatok ó nagyméltóságához még e' télen Pestre 's ha ó nmlgát isten élteti 's mindnyájunkat segít, nem sokára megkezdetik az országos vizszabályozás, mi felőli erős reménységben hagyott itt bennünket ó nm. october 1sőjén nagyfontosságú utját tovább folytatván, a' haza órangyalai kísérvék szép pályáján! Szakácsi D.

× **(Pesti izraelita mozgalom)** A' népelet mozgalmaiban megbecsülhetlen kincs fekszik: hűjellem azok 's egybehasonlítottván a' kor lelkével, haladási vagy tespedési erdvényre vezetnek, mit a' so-

cális és politikai élet mezején tudni egyiránt jó és szükséges. Nem gondolom tehát, hogy érdektelen olvasványt nyujtanék az olvasó közönségnek, midőn rövid vázlatban a' pesti izraelita község mozgalmait sorolandom elé; mit annyival örömeztőbb teszek, mivel hírlapjaink rég nem szólának ezen néposztály ügyéről, mit két hongyülésen már a' nemzet képviselői oly hűn karoltak fel.

A' pesti izraelita község napokban tartott gyűlésének nevezetesb tárgyai ezek: 1) Azon szomorú surlódást, mely imaház-építés miatt az ó 's új tan követőji közt, gyakran a' közügy nem kis akadályára, nem ritkán egyes családok nyugalma veszélyeztetésével régóta forrong, tökéletes kibékülés váltá fel, mind két fél valódi megelégteltségére. Az imaház új tan szelleme szerinti építtetése elhatározottat, mi természetesen a' Pollák Márk által ezelőtt ezen célra tett 's 30ezer pfnyit ajánlat életbe léptetését vonja maga után.

Az ósz Duna folytán két helyét hitű egyházkerület büszkélkedik, gyűlhelye mindkettő, egypár év óta, vallási 's nevelési vizsalkodásoknak; nyugtalanító mindkettő jó fejedelmünk böles kormányja előtt, melynek nemzeti éltünk átalakuló korszakában ugy is roppant teendői vannak. Jertek tisztelt hitsorsosim a' hon- 's jogtalan hagyott néposztály egyik töredékéhez 's tanuljátok meg, hogy tiszta felebaráti szeretet, vallásos öszinte kegyelet nem szorul idegen közbenjárókra!

2) Nem leendőjság ezen lapok olvasóji előtt, mikép egy izraelita társaság alakult, mely célul tűzte ki hitrokonai közt a' földművelést terjesztetni 's honosítani. Ezen társulat most tetteges pártolásra 's részvtre szólítja fel az izraelita közönséget, mely is áthatva e' jótékony célú ádvós léte által, közörmel fogadla a' bizalom-szülte felszólítást 's az oly következtény-dus vállalat sikerítéséhez 2500 pfrrtal járult, siettetvén egy uttal egy példány-gazdaság felállítandását, hol földművesi 's rokon munkákkal kizárólag 's egyedül csak izraeliták foglalkozandnak. Uj adalék azon gyanu érvénytelenítésére, mely az izraelitákat a' hazálás arczpíró mesteriségére oly örömezt kárhozthatná 's ha valósul, egyik rendíthetlen alapja lesz ezen nép szebb jövőjének.

3) Hű ragaszkodás és szelid lelkiület követés-re méltó példáját tünteti élénk azon határozat, miszerint főhercege-nádorunk áldásteli hivatalkodásának félszázados ünnepét jótékony intézeti alapítással örökítsék; és hogy a' tárgy fonségéhez képest annál nagyobbserű legyen az intézkedés, ez ügyben minden izraelita község felszólítandó. Végeztetre

4) Célyszerű lépések tétettek, hogy az ide szükség és drágaság nyomasztó terhei alatt minél kevesbbé nyögjenek szükölkölködő szegényeik. Ezek az említetttem gyűlés erdvényei, nem kis jeleül a' tiszta jellemű 's köz méltánylatban álló Lövi Hermann elnök ügyes tapintatának; commentár hozzájuk nem szükséges, a' kor lelke, tisztelet, szelid-ség és szeretet lengi azokat által, örömkre azoknak, kik szivöken hordják ezen nép sorsát; tájékozásul azoknak, kik oly ridgen tagadnak meg mindent Izrael jobb sorsra méltó fiaitól. gr.

Pécs bajok és viszonyok. Pécs városában működő kir. biztosság által az árvaratban talált 86 ezer frt. hiány 's az erdőben tapasztalt 63 ezer frt. kár biztosítása végett, legfelsőbb helyi intézvényeknél fogvást az 1812 év óta volt városi tanácsnok és örökösök vagyona öszszeiratni 's zár alá vétetni rendeltetett, a' tiszti főügyész ama tette pedig, hogy az árva büns atyjának kir. biztoslag lett fölfüggesztése ellen ovást tett, rosaltatik, ezen 's egyéb vizsacélések elkövetőinek megbüntetésé, valamint a' rég ohajtott tisztujtás tarthatása iránti intézkedés fölsőbb helyekről, hová a' polgárság küldöttei által ismételve folyamodott, várva váratik.

Városunkban a' naponként szaporodó panaszok 's rendőri kihágások ismételt sürgetésekre sem orvosoltatnak, rendes törvényntu pörökben kivételkép csak bizonyos körülmények közt hozatik néha ítélet; a' esődületi, valamint osztoztató küldöttségek-nél örökségi, szinte egyéb libellatorius pörök, melylyek sommásan igen rövid idő alatt lennének eldöntendők, évekig hevernek elintézetlenül, a' nagy nehezen hozott ítéletek pedig (kivevén a' kivendöket) 3 évig sem hajtának végre; sőt némelly, különösen árva vagyona-összeiratási esetekben több, sürgető kanczellariai intézvényre 10 év óta sem adatott jelentés: a' fölfüggesztés, halálózás 's lemondás által felére olvadt tanácsunk tagjai szerfeletti elfog-

laltatásukkal védvén magukat. Szóbeli pöröknel régi szokás, hogy az alpörös csak a vádló félnek a város bírójánál pusztán szóbeli előterjesztésre a városi ajtónok által más nap tartandó tanácsülésbe idéztetik, hol az idéztetése okát nem tudó, oklevelet nem szereshető s elfoglaltságából magát nem védhető alpörös némelykor rég kifizetett contó-adósságban is elmarasztaltatik. A lakosok birtoka közti határkérdések, a vádlott félkészületlenségé s minden ovása daczára is szóbeli pörben, hova nem tartoznak, döntetnek el. Sommás (libellatorius) és szóbeli pörökben hozott ítéletek hirdetésére a felek ritkán, ügyvédek pedig soha sem hivatnak meg, de a libellatorius pörökben hozott ítéletek jegyzéke sem függeszetik ki a pörtárbán, miért az érdekelt ügyvédek nem talván milly pörben hozott ítélet, annak hirdetésére meg nem jelenhetnek, a terhes ítélet pedig nem főlbevezhetik; ezen baj a megyei csődpöröknel is megvan. Midőn a lakosok s ügyvédek mind ezen viszszaélések megszüntetése végett felső helyeken kir. biztosságért folyamodtak, vagy tiszti ügyészi pörbe fogattak, vagy másképisülődztettek. Ügyvédi díj s költség szóbeli pörökben városi tanácsunk által soha sem ítéltetik meg; a rendes törvényutu pörökben a kegyelteknek 400 forint pengő értéknel 40 frt pp. is megítéltetik, a nem kegyelteknek azonban 1200 — 2000 frt. pp. értéknel kitűnő szorgalommal s ügyesen történt védelmért 8 — 10 frt. pp. ítéltetik meg. Sommás (libellatorius) pörökben a nem kegyelteknek pedig 800 — 600 keresetknel 5 — 6 frt. pp. ítéltetik meg. A megyénél kellően jutalmaztatik meg az ügyvédi fáradozás. Pécsen negyven ügyvéd lakik. —

F. évi sz. ivánhó 1én tartott egyházi látogatáskor bizonyos eselszövök eszközése által, Pécs népessége felét tevő magyar ajkú lakosságától a török elűzetése óta anyatemplomul szolgáló belvárosi szentegyház önkény által elvétellett s Pécs népességének egy negyedét tevő német ajkúak kizárólagos használatára engedtetett; az eddig rendesen minden vasár s ünnepnap tartott 3 magyar egyházi beszéd helyett csak 2 magyar, ellenben az eddig csak 2 német egyházi beszéd helyett 3 német rendelkezett tartatni; Pécs népességének más negyedét tevő horvát ajkúak eddigi 2 horvát egyházi beszéd helyett ezentul csak egygyel fognak megörvendeztetni. Mivel a magyar ajkúak ez iránt a várostanácsához beadott folyamodása intézetlenül hever, ezek felső helyen keresnek orvoslást. —

Pécsnek bor után fő kincse a köszén, kies vidékén csinos prézházakkal szőlők mellett a bányákhoz vezető kocsiut járhatlansága mindazáltal a vevőket elidegeníti, kik inkább a távolabb szabalesi s vasasi de jó utu köszénbányákból a pécsinél majli félannyival drágább áron vesznek szenet: városi tanácsunkhoz az ut helyrehozatása iránt tett folyamodások a pusztában elhangoztak. Nem csekély kár a pécsi köszénbányatulajdonosokranézve, hogy értelmes bányászai nincsenek s hogy a legmagasb szénrétegnél kinyitott bánya 8 — 9 öl ásatás után vízzel megtelvé, szivattyu vagy gép hiányában csőbrök segédelmivel kihuzott viz az ásatást nehezítvén, a mivelést abban hagyják; holott épen a vizalatti köszén találtatott legjobbnak. Bosszantó továbbá azon hanyagság, hogy a szőlők közti források, kevés kivétellel, kövel kirakva s védődéllel ellátva nem levén, sokszor a barmok általi elrutítás miatt használatlanok pár hétig is. —

Ekkölesrontó szokás, hogy nálunk vasár s ünnepnapokon kívül még köz napokban is tartatnak a cselédség számára nyáron és farsangon is táncvígalmak; hol évi béréből meg nem szereshető pipere-öltözetben jelenik meg a nőcselédség; üdvös lenne olly sok, főleg köznapi táncvígalmat a cselédségnek gyériteni, egyszersmind a már 4 év óta születlő cselédrendszeret valahára megállapítani s ezt hatályosan is, de nem a pécsi gyakorlat szerint, foganatosítani. —

F. é. sept. 16án délutáni 5 ókor s ujra esti 8 óra táján dörgés s villámlás közt esett jég a pécsi szőlőkben s vidéken nagy kárt okozott.

A fumei vasutnak Pécsen keresztléendő vonatása végett, az itteni kereskedői testület folyamodására városi tanácsunk a nm. m. kir. helyt. t. hoz fölirt s a még 1843ban ezen vállalat iránt készült választványi munkálatokat fölterjeszté.

F. é. majus 2kán kinyitott takarékpénztárunkba majus, junius, julius s augustus hónapokban a 15 ezer pengő forint fele alaptökével, öszszesen

43,560 frt. 30 kr. tétetett, 43,123 frt. 32 kr. pedig ezüst pénzben kiadatott. sat.

Vas- és papírgyárainkon kívül említést érdemel Obadich József kereskedőnek gyapjuszövetgyára, mellyben a 6 szék, melly működésben vala, még hattal szaporittatni fog. A most keletkezett gazdasági fiók-egyesület belrendezésén s a mintagazdaság miképeni s minő erővel föllállításán bizottságilag foglalkodik: adja az ég, hogy sikerrel sokáig föllállhasson. Felsőbb helyi intézvénye következtében, melly e napokban várositanácsunknál kihirdetett, a nemzeti iskolákban egy negyedik t. i. ipart s gazdaságot elméletileg s gyakorlatilag oktató osztály fog föllálltatni. — Nádor ő fenségének fia József császári királyi főherceg 2 napi itt mulatása s a környék megsemlése után sept. 16kán utazott el.

Hogy vagyunk mi is Borsodban? Midőn épen fájdalom dulja keblünket, olvasom prof. lap 32. sz. hogy mások is „szépen vannak.“ Bizony hijában mondatott ki a viszonsóság elve, hijában emésztette fel a sok drága időt; a hierarchiai tulzó lelkek ellenkező gyümölcsöt teremni meg nem szűnnek. Lásunk itt is egy terméskét: fenséges Szász-Coburg herceg Ferdinand ur ő magassága cserépi uradalmának Cserépfalu helységéből helvét hitű 70 éves Boldizsár István Valk helységbe akarván utazni M. Kövesd városhoz nem meszsze levő tanyán gyenge tagai leroskadtak. Ápolásra lön szükség, mit a keresztényen kondások hűn teljesítének, míg a szegény öreg lelkét jó teremőjének, törődött testét porhonának ajánlotta. — A város előljárósága értesítettvén, a holt testet behozatni, de nem a városba, hanem a temetőben fekvő puskaporos házba tétetni rendelte. A híre sebesen lemenének a szomorú felek, — és fájdalom szörnyű vala, midőn látták, hogy kedves verőket a határos M. Kövesd város be nem fogadta; még nagyobb, midőn kérelmekre sem enged meg t. pleb. ur, hogy a temetőben, vagy csak a gyepen is sírját áshassák! A vizállason a temető árkában ástak sírt az igazi atyának, ki gyermekeit keziművéből nemcsak felnevelte, de az egyet, mert a többektől megfosztatott, szép birtokkal és pénzzel hagyta, — az igaz polgárnak, ki helysége javát híven munkálta, — a buzgó kereszténynek, kit vallásos érzet melegegett, — az isten okos teremésének — hol nincs semmi különbség. Ebbe helyeztük őt, miután a puskaporos házból behozatván egy kerben szokott ünnepélyünket végrehajtott. Emléké a város lakóinak intő szavára csak két újnira hagyjuk ki a földből. — S ő nyugszik már; — de milly fájdalmat érezhet egyetlen leánya, kinek méltatlan bánása okozta a különben tiszteletre méltó atyának búst eltávoztát. Cserépfalu sept. 26kán 1845. Csurgay H. József oktató.

Hajdukerületi közgyűlés. Hajdu - Dorog, september 25kén. F. hó 15kén elnök tisztelt főkapitányunk azon indítványával nyitá meg évnegyedes közgyűlésünket, hogy nádor ő fensége királyi helytartóvá lett kinevezetésének felszázados ünnepélye közelgetvén, ő cs. kir. fenségének a közös hazajavas felvirágzásavégett esüggedetlen buzgalommal legforróbb hálánkat s üdvözetünket megviendő küldöttséget neveznének: melly indítvány valódi lelkesedéssel fogadtatván hálánk nyilvánítására 12 tagból álló küldöttséget neveztünk, az ezután felolvasott helytartó-tanácsi k. intézvények közül szomorú szívvel fogadtatott el az, mellyben azon legforróbb ohajtásunktól, miszerint kerületünkben is a rendes három évenkénti tisztújítás megtartassék, elmozdítottunk; ellenben örömmel vettük a magyar haza nagy polgára Széchenyi István grófnak a Tiszaszabályozás tárgyában királyi biztossá kinevezését tudatón intézvényt s ennek és a tisztelt grófnak felhívó levele következtében a Tiszadobon tartandó értekezésre, ugy a nagy gróf elfogadására küldöttséget neveztünk. A megyei tudósítások közöl az ismértetes csongrádi körlevél is előkerült, de bizony mi azt több rendű előszámlálhatlan okainknál fogva nem pártoltuk. — Van még egy határozatunk, mit örömmel adok a nagy olvasó közönség elibe s hogy tisztelt főkapitányunk szavaival éljek, én is gyűlésünk fénypontjának tartok s ez uraim! a közmunkák mikénti foganatosittatása iránt véleményadásra megbízott választványunk azon javaslatát nyomán keletkezett, miszerint az — ámbár kerületünk még a törvényki hirdetés alkalmakor elhatározta, hogy közmunkát minden osztályu és rangu lakos kebelünkben teljesíteni köteles, azon javaslatát terjeszté elő, hogy a fizetéses tisztviselők közmunkákat teljesíteni ne

köteleztessenek, de hála századunk nemőjének! ezen ujabb panaszok tápanyagául méltán szolgálható javaslat el nem fogadtatván, a fizetéses tisztviselők is közmunkák teljesítésére határozatlanlag köteleztettek, s itt örömmel zárom be tudósításomat azon kérelemmel, hogy adandó alkalommal e lapok hasábjain az olvasó közönséggel illy örvendetes határozatok közre tételével találkozhasam*) Dorogi.

Nyitra megyei közgyűlés folytatása. Még e napon a nm. h. tanácsnak azon intézvénye tárgyalatott, mellyben a közlekedési unjon alapított tervekészítő bizottság tudunkra adatik. M. J.: „mivel, ugymond, ő felsége mult országgyűlésen kir. propositióba foglalván az országos közlekedési ügyet, ezzel maga is nyíltan elismerte annak kizárólag a törvényhozásra tartozását: ezért, nézete szerint, a kormány vagyis a végrehajtó hatalom egyoldalulag ezen legislatioi feladat iránt nem intézkedik, És azon imputatio az említett intézvényben, mint ha a mult orsz. gyűlés maga mulasztotta volna ezen ügyet, egyáltalán nem áll: mert hiszen tudjuk, mi és mennyit tön az iránt az 1844ki törvényhozást tette. Ezeknél fogvást az intézvényt félretétetni kérte.“ V. A. főbíró ugy találta, hogy az intézvény s általa a kormányrólunk nélkülünk intézkedik; még pedig egy független bureaut, a h. tanácsnál egy új osztályt (branchet) alapít meg s ezt természetesen statusköltségen, mi által az országos küldöttségek hatáskörét is paralysálja. Z. L. attól tart, hogy ezen új intézkedés új fizetéseket hozand nyakunkra. K. J. különbséget lát abban, ha felelős kormány akarna törvényhozáson kívül illy országos ügyben intézkedni. — Ha ezen uti bizottság valami nagyot akar fölmutatni, azt nagy költség nélkül nem eszközölheti, de ez esetben ki hatalmazza fel az ország pénzét költeni? ha pedig csekélységre czéloz egyedül, akkor nem érdemes annyi füstre. S az is megtörténhetik, hogy ezen tervek a jövő orsz. gyűlésnek épen nem tetszenek, nem az elv vagy talán a tervek rosszassága miatt, s ekkor ki áll jót: vajjon ezen kormányi beavatkozás miatt nem lesz é kénytelen a jövő orsz. gyűlés mindjárt kezdetben elláthatlan surlódásokba bonyolodni s a drága időt talán egészen hiába elvesztegetni? vagy nem lesz é a dolog megint Eris almája? J. J. b. elfogadja az intézvényt azon föltét alatt, ha alkotványos befolyásunk az utügyre nézve minden részben garantirozva lesz s ha az elkészült tervek valami jót mutatandnak fel. G. A. nem bánja, ha saját erszényéből készített számunkra tervet a kormány. V. kan: „csak engem fizetésre ne kényszerítsenek, én még örülök a kormány által készítettendő terven (nevetés). Kényszerítettetni azonban nem is hagyám magam. Én a kormánytól a jót országgyűlésen kívüli szívesen elfogadom.“ Elő alispán: „initiatívával szintugy bír a kormány mint a nemzet. A tervekészítéstől ne fázzunk, hanem jelentjük ki egy föliratban (megint representatio!), mellyk mi ezen intézvényt, mennyiben az által egyedül a h. tanács teendőji szabályoztatnak, elfogadjuk, de jelentsük ki egyszersmind, hogy az intiatívát e tárgyban törvényhozásunknak is fentartani kívánjuk.“ O. hg: „a mult orsz. gyűlést illető megfeddést a mulasztás miatt visszautasítom. Egyébkint nem vagyunk tisztában: van é törvény, melly a h. tanácsot külön osztályok (branche-ok) alapítására felhatalmazná? De ha kellő garantiákat látok, elfogadom az intézvényt.“ J. A.: „egész terjedelmében elfogadja, nem levén semmi aggodalma az intézvény iránt.“ Z. G. sz. bíró: „a h. tanács hatásköre nincs körülírva törvényünk szerint, az tehát szabadon alapít-hat egy illy bureaut saját keblében, (törvénykönyvünkben az illető cikkely, mellyben igenis e hatáskör körülíratik, fejére olvastatott sz. bíró urnak, s ő kissé zavarba jött; de ez semmi; ő azért mégis elfogadta az intézvényt, mert szeret jó uton járni). B. G.: „egy törvényes betűsincsen az egész intézvényben t. Rk! fölösleges kinevezés és törv. telen bureau-alapítás, az ország tudta s megegyezése nélkül, az egész. S aztán mit mond az intimatum? kérdi tovább szóló; azt, felelet, hogy ezen kormányi rendeletek az országgyűlésre is figyelve tétetnek. Már mi ez t. Rk! ez által a kormány nyilván ellöki a nemzet intiatíváját; mert jövő országgyűlésen majd csak figyel a

*) Nemcsak a tisztelt kerület közgyűlési határozatáról hanem a hajdu városok különféle, a haza nagyobb része előtt még kevésbé ismért, belviszonyaik ismértetésére szolgáló mennél gyakrabban s kimerítőbb értesítést s adatokat szives bizodalommal kér az érdemes levelező urtól a Szerk.

törvényhozó testre, de el nem fogadván ennek indítványait, akkor mégis marad a commissio terve, vagy is a kormány akarátja. Ugy látszik, hogy mult országgyűlésen a felső tábla talán csak is azért nem fogadta el a közlekedések ügyében a rendi javaslatot, hogy mostan ezen intimitumot kiadhasa k. K. kan.; én Z. L. táblabíró ur véleményéhez járlok (közbekialtás: hiszen Z. L. nem fogadta el az intimatumot) de én elfogadom. T. A. főügyész: „a szegény adózó nép érdekében, ugyanmond, látván hogy a kormány ez intézkedése által azon szinte segítve lesz, én az intézkedést elfogadom.“ (Éljen az őszinteség!) Itt ismét elkezdődött a numericus szavazás, megint találkoztam a teremben vagy 10 egyed, kik nem restelték pusztán elfogadommal levoksolni az okok barátit. Végzéssé az első alispán indítványa lön, t. i. repraesentatio, melyben megírjuk, hogy az iniciatívát s egész törvényhozási befolyásunkat a készitendő tervek mellett is szorosán föntartjuk, s a h. tanácshoz nevezett bizottságot egyedül addig, míg az törvények korlátai közt működik, nem ellenzendjük. Ha itt sem hatnak a szabadelvű előadások conservativeinkre, az egész intézkedést bizonyosan csak per tudomásul veszszük s egész terjedelmében elfogadjatik. S ennyit végeztünk az első napon.

16kán. Tegnap reggel hítelesítése után Szeged város levele olvastattat, melyben még az idén országgyűlés kieszközlésére szólítja fel a törvényhatóságokat. Főispán jelenté, hogy a levél mellett egy hosszú fölirat is van, melynek felolvastatását mellőzteni kívánna, minthogy abban is csak az áll, mi a levélben. Első alispán: „eddig is érkeztek hozzánk illy levelek Szathmár és Zalából, s már szokás volt, hogy azokat a t. Rk. mindig csak tudomásul vették; tegyük hát most is ugyanazt.“ M. J.: „nem foghat kezét első alispán ural, mintha e szokás ezentul is mindig követendő volna: mert a körülmények annyira megváltoztak a hazában, mikép most igenis van okunk kérni, habár nem is az idén, legalább minélelőbb, az országgyűlés megtartását.“ Z. L.: „nem lehet, az igaz, általában elmellőzni a levelezéseket, de haszaltalanságokkal a drága időt, ezen mindennél drágább dolgot t. Rk! ne vesztesgessük. Az egész szegedi föliratot minék olvasnók fel, midőn tudjuk, hogy az nem egyéb, mint foscusok tárháza, melyekben csupán a szegedi jegyző akart országszerte ragyogni. (Itt a t. b. ur szokásos pathosza közé egy kis refrain is vegyült. Valaki, nem tudjuk, milly gyermekeséggel ingerleszté fel t. b. urat, ki erre egész zömök lelkében megrázkodva a zöld asztal véginél ekép tartá egy epizodot: ez már illetlenség! ezt már csak nem tűröm! ne gondolja az ur, hogy engem confundál, koránsem! (kitoró nevetés). K. J.: „különös, a t. bírór ur mindig csak és csupa foscusokban szokta magát közöttünk hallatni, és ha ezt szemére hányná valaki, mégis megbántódnék; ha tehát illy igen szereti önmagát, tiszteljen még inkább egy t. hatóságot, melynek határozatát most is illy ok nélkül foscusussal támadta meg. Különben megtörténhetik, hogy nekünk is illy kölcsönrel fizetnek más hatóságok.“ Zárjel alatt emlékeztetjük itt t. bírór urat saját elhírhedni akart 10 pontjaira. Bezzeg csinált volna ám szép bököcskát a jegyzőnek, ha minél virágosabb tollal cifrázta volna fel ama borzasztó vajadás-szülte 10 egeret. B. J. előadására a csakugyan felolvasott szegedi fölírás részünkről is egy fölirat által fog támogattni. — Következett most ezen gyűlés legfőbb tárgya: a katonai erőt szabályozni akaró ismértes h. tanácsi intézkedés, már választványi superopinióval együtt. Fölolvastatván a választvány jelentése, meglepetésünkre már ott többség nyilatkozott az intézkedés föltétlen felretevésére. Körülnéztük erre magunkat: vajjon a tegnapi 13 szám jelen van é még ma is teremünkben? S látván hogy nincs, nem is csudáltuk aztán, midőn a választvány liberalis opinióját minden ellenzés nélküli egyhangu maradjon! végzéssé koronázta. Nem csudáltuk ezt azért, mivel tapasztalásból tudjuk, hogy conservativeinknek, midőn numerus őket nem támogatja, az értelmi erővel még csak mérközni is ritkán van nemes vágyódásuk. Ez okból a nagyon ismert intézkedés seholy váratlan ünneppel, seholy föltétlenül meg nem bukott mint nálunk! hol azt legkevésbé reméltük. Ki van végzésünkben mondva, hogy ha szükség leend, fog megyénk utat és módot találni, miszerint a felbomlott közbátorság törvényszerűleg helyreálltassék. S itten általtért gyűlésünk a közügyektől a tiszti jelentések jegyzőköny-

vére, hol már a sok reservátát, restantiát, confusiót, magányérdekek harczit s mindezt szünetlen zajban ki volt a ki leirta valaha? Itt csak böngészni lehet s feltüntetni az igen magasra nőtt burjánzókat, melyek az elhallgatás árnyékában olly mérgesekké fajulnának, hogy jó isten a megmondhatója. Urak! csak azt ne mondjátok, hogy a megyék jelen beladminisztrációjá szeszérül vagy hogy azon az új rendszer által segítve lesz! A mi meggyőződésünk rendíthetetlen: miképpitt a t. hozás radical bádja s mélyen néző szeme javíthat egyedül. Alig kéretett még vagy 10 számra tiszti relatio, már majd ugyanannyi reservata hangzott füleinkbe. M. J. indítványozta, hogy a reserváták és restantiák kiküszöböltetésére kéressék számon szigorún mindig a ratio sufficiens, miért nincs készen a relatio? De alig hangzott el süketelen ez üdvös javaslat, néhány percz mulva egyik főbíró, kitől egy inquisitio iránti jelentés követeltetett, ekép válaszolt a t. Rknek: „bizonyos okok“ miatt még nem lehetett elkészíteni az irományokat. És még csak eszébe sem jutott valakinek azon bizonyos okokat megfjetetni. Továbbá, malmokban az őrlésért járandó vámmértékek kerülván szóba, végzés lön, hogy addig, míg egy küldöttség (mellynek tagjait sem ismerjük) a dologban kimerítőbbleg nem véleményezend, malmonként minden molnár kérdeztessék meg: hányadát szokta a me g o r l o t t gabnának vámul eddig elszedni? s a mennyit bevalland, az lesz ideiglen malmában a mérték. Isten bocsássa meg bűnünket, de illy határozatra már csak nem lehet nem írni satyrát. Avagy szükség még mondanunk, hogy ezen önkéntes bevallás igen természetesen önkényes bevallás lesz — a jelen gabnadrágaságban! S hogy ezen ideiglenes is hosszu időig fog tartani, arról kezkeskedik nekünk a molnárak és más egyediségek ezen bizonytalanságból származó csepeggő csurgója, s küldöttséginknek minden határidőt s minden más praescriptiókat is nélkülözö nyulós természet.

17kén. Egyebek közt azon új tapasztalást merítettük, hogy van megyénkben bizonyos özvegy grófnénak több uradalma, melyekben még aféleszokás is divatoz, miszerint a jobbágyok egy helységből a másikká kényszerülnek vándorolni uri igazságszolgáltatásért, holott minden külön corpusnak törvény szerint külön urszékének kell lennie. Másik tapasztalás az, hogy egy bizonyos ur egy bizonyos folyamodvány föltevéséért csak 300 váltóftot zsarolt ki Surány helységadóztól.

18kán. Singer zsidó 1500 v. ftig végrehajtást intézvén alperes G. J. ellen, ez a pénzt már le is olvasta; de neki a zsidón viszsonkeresete levén, a pénzt csak azon föltét alatt akará letenni a végrehajtó bíró kezébe, ha megyénk főügyésze, mint a sz. bírónak atyja e pénzbiztosítás iránt, a viszsonkereset lefolytatni kezességet vállal; s miután az atya fíjért a kezességvállalás szükségét nem látta, az alperes a pénzt addig, míg a ns. megye ez ügyben intézkedik, magánál tartotta. Lön tehát harc nagy és épületes több mint 1 óráig; de mi nem írjuk le azt en detail, miután a hosszu vitának rövid vége az lön, hogy még jegyzőkönyvben se érintessék meg a dolog, — az ügy egyedül a bíró intézkedésére tartozván.

Gömöri közgyűlésről pótlék-tudósítás. Olvastatt a helytartó tanácsnak újabb intézkedése, melyben szabad. Rima-Szombat város melletti puszta lakó Szabó Márton ács mestert, mert a rima-szombati ács-céhnek nem tagja, az említett város kebelében minden munka-vállalástól eltiltatni rendeli. A Rk ez intézkedést a dolgozatók természetes jogaiá utközőnek találván, miután senkit arra szorítani nem lehet, hogy ez vagy ama mesteremberrel ne dolgoztasson, előbbi e tárgyról bőven kifejtett nézeteikhez hiven ragaszkodva, jelenben sem fogadták el. Majd a h. tanácsnak a vallási kérdés alatt levő személyek iránti rendelkezését 31 pontba foglaló újabb intézkedésre, e lapok 3 h. számában közölt szabályos határozatunknál maradvá, az ott kifejtett elvek szerinti teljesítés s illetoleg figyelembentartás végett a szolgabírói hivatalnak kiadatni rendeli. — A megküldött iskolai új rendszer, vélemény adás végett választványhoz utasított. A köz erő öszszeírásához szükséges utasítás iránti választványi javaslat, mely szerint minden 1/4 urbéri telken alóli mennyiséget bíró jobbágy, mint zsellér 6 gyalog nappal megrovanó, mennyiben pedig házá felül még föld s rét birtoka is van, az 1. osztályu helyeken minden 3, a 2. osztályun minden 4, a 3. osztályon minden 5 hold után egy egy gyalog

nap utána kivetendő, a szükséghez képest 3 gyalog napot egy marhas napra fordítva levén köteles illy telki állományt tartó szolgálni, elfogadtatott. Olly m városokban, hol urbér nincsen, minden külön ház, mint zsellér, levén rovanó, a határ terjedékéből munkáltassék ki az urbéri házhelyek száma, a szomszéd helységekhez alkalmazva az arányt, s az így kitundandó házhelyek számához képest számítottassék ki az egész határra eső teher, mely az illeto városok előjáróságok által lesz mindig birtokaránylag a föld s rétbirtokos lakosok közt felosztandó. Számos volt az árvizek által megszagattott hidak, utak s vizárkok iránti biztosi véleményes jelentés, mely czélszerű rendelkezésre hívá fel a Rk figyelmét, s azokra keletkezett határozatok sikerítése tetemes közmunkabeli erőt egy részről igényel, míg más részről a házi pénztárból több ezerre rugó öszszegyet merítend ki, így több nemü csapásoktól sujtott szegény adófizetőink, az élelemszük időben, még nagyobb teher nyomasztó sulya alatt görbhedzenek. — Jövő évnegyedes közgyűlésünk december hó 1. napján veendi kezdetét. Papp Sámuel.

A pestbuda hangzó-egyesület részéről. A jelen 10dik zene-év kezdetével illően kéretnek az egyesületi t. cz. tagok s a hangművészet kedvelői e két rokon városban, méltóztassanak évi részvényüket s illetoleg a jelen évi 4 müelőadásra előfizetésüket minélelőbb letenni egyesületi pénztárnok Klausz A. L. urnál. (színházter, tükörtár, a városi színház épületében) kinél egyeszersmind megtekinthetni a körben (Cerele) leendő számszámjegyes széktervét is, melyek t. i. a szokott ülőhelyek első sorait foglaladják el. Részvénydíjak valamennyi 4 előadásra: a) egy számjegyes székre a körben 4 ft. b) 3. számjegyes székre a körben 8 ft. c) 1. belépti jegy a terembe 2 ft. d) 3. belépti jegy a terembe 5 ft. pp. Ujan belépti egyesületi tagok ezenkívül alappénz fejében egyszer és mindenkorra 2 ezüst ftot fizetnek. Az egyesület igazg. választványa rendeletéből közli Ritter Sándor egyesületi titoknok.

Budapesti napló. (Oct. 12kén) A Tigris-vendéglőben most egy búvésznő szedegeti látogatói pénzét és szemfényét; némelyeknek pedig fejét is elszedeli, — ez utóbbi azonban az első kedvéért csak szemfényvesztés; leánya láboeskajai tánczközben csak egy peregnak a tojások közt, ambar az egész közönséggel szembe-kötődött játszik. Sokan egész boszorkányságnak tartják, mit e két némbér véghez viszen; ok mindazáltal csak mosolyognak, mosolyogva búvölnek s a búvészet körében vígan élnek; nem úgy mint azok, kik e látvány után szemeket kitörölve ismét csak gózt és gondokat látnak tornyosulni magok előtt. — Minap a városligetben épületes jelenetnek valánk tanuji: egy ottani vendéglő előtt gyermekek ültek boros palaczkok mellett pénzre kártyázva s a tromfokat addig váltogatva, míg azokat egymás arcza-ra tapaszták; miből több mint gyermekháboru kerekedett s ebből a divatszertű szitkok: du petyár, du jurát, du honi — durrogtak; nagyreményű növendékei a P. Zeit. zsi-vány-kronikájának; — mely Criminal-Miscellenben legközelebb azon hírt közli, hogy: oct 7én a türelem-Toleranz-utezában egy veszett eb lövetett meg. Ez aztán valódi catalogus criminalium. — Pest néhány vendéglőinek valószagos gyomororvósó nevei vannak mint: dummer Anton, gröber Joseph, schmutziger Johann stb. s épen az illy helyek leglátogatottabbak, jól tudván a városi nép azt, hogy az elsőnél jó kedvét, másodiknál türelmét, harmadiknál étvágyát, és így tovább erősítheti. Különös pedig az, hogy illy kedvelt helyek, főleg ugynevezett mulatókértek, többnyire két búz-szurdék közé helyeztet bejárással, két száradozó fával, néhány pislogó mécesel s iszonyatosan nyirkos zenészekkel látatják el; a esőület mégis olly nagy, hogy szegény pénzerekek megmosdásra vagy legalább az étszerek megtörölgetésére sem jut idejök; azért az étvágy legkevésbé sem hiányzik. Vig társak a két pisztoly mellett két utczára vezető bejárás fölött léghidat terveznek, hogy azon, az egész tért ellepő s minden közlekedést elzáró csatornaásas fölött a Józsefvárosba hatolhassanak; mi erre az illeto hatóságot figyelmeztetni tartanók czélszerűbbnek. — Valakinek egyszer igen felöltött, hogy az újvilág-utezai kövezet ellen vádat emeltünk; kérünk alázsan mindent, kinek tyukszemmel áldattak meg lábái, ne sajnáljon a nevezett helyen sétálgatni; mükedvelök pedig, kik ama jószágnak még birtokában nincsenek, ott legbiztosabban szert tehetnek rá. Az újvilág-uteza belvárosban van — benne legnépeseb az egyetemi s megyei főépület, így négyszögű kő alkú jutásra szintűgy méltó, mint a korona — vagy más belvárosi utca. — Budavidekén némelyek vígan, mások szomoruan szüretelnek; a pinczék azonban hiányt nem szenvedendek; mert ha nem eszepe az égnek áldása. Igen közel hozzá a Dunafolyása. — A „Donau“ gőzhajó — mint említök — már nemesak nyja méhét hasogatja, hanem a szigetmelletti usimok öszszeszedését is megkezdé. Noha más részről hibásak a dunai malmok tulajdonosi, hogy kivált sötét estvéken lámpást malmakra tűzni ovas s igazodás-jelül igen hanyagok vagy fősvények. — Örven-detes jel hogy Pest város hivatalnokai a magy. polgári had ujonczaiá szegődnek; köztük már literatorkainkból is találhatni egyedeket, mi azon reménnyel kecséget, hogy a toll csákó mellé tüzetvén nemesb fegyverekkel is harczolni megtanulnak az irodalmi bajnokok. — Irodalmunk terményeiből Vörösmarty öszszes müveinek újabb füzetel mellett, meg-

említjük az Vik füzetel helyen me leg. A, ga ló- a olva egészített bórben ke hiányában igen jutá mes czélul demel. G. gabonate vetkező Zeitung szonyain nyek köz „Eddigi róli tudós nyngati t évek óta moszka b országom szeig ter éjszaki s get okoz folyó eszi i följárat r pedig Le léziában ben Némo voltak ta dott, mig általyo ki: mert Semmi e a dolgot ban elő, ni, t. i. a Az érdele elő — m ki egyik telre nem segélyir földözhet meg mag éhségne kodnia. I termés m tik be ön rékossá a pénz, litas vég mékeny pusztítá az éhen ből kesse att. Pos kul alan bi évek nyos szí nyár köz totta me s 1817 rosz ter A. Iyan, m gész vi tavasz dolog G is folyv ná ter rakul h henhal és Cseh mondha nélküli Európa nem pa diesekl és Mag tartom kadaso ték ter okozta falia és itt nagy nyugat lehets koráns

említjük az „Uj Plutarchnak” Bajza jeles fordítása szerinti Vik füzetét. A műkiállítás eszébe nézve is minden díszhelyen megállhat, azért rája dícséretet vesztegetni fölösleg. A „gazdasági kistükör” falusi ifjuság számára tanuló-olvasó-könyvül, negyedik, lényegesen javított és kiegészített kiadásban számos ábrával megjelent. Ara félbörben keményen kötve egy ezüst huszas. Népkönyveink hiányában ’s az illy nemből megjelenők magas ára mellett igen jutányos, ’s a magyar gazdasági egyesület illy nemes czélú áldozata mindenestre kitünő pártolást érdemel.

K ü l f ö l d.

Gabonatermés conjuncturák. Az idej gabonatermésnek — egész Európát tekintve — következő érdekes kimutatását közli az augsb. Allg. Zeitung f. é. 277d. számában, mellyet mint életviszonyainkra szoroson vonatkozót a jelen körülmények közt szerfölött czélszerűnek hittük közleni. — „Eddigi szokásunk szerint az idej termés eredményéről tudósításunkat njolag két részre, Európa keleti nyugati tartományait érdeklőre, osztjuk föl. Keletről évek óta fenyeget már a silány termés, — melly a moszka birodalomban kezdődve Lengyel- és Poroszországon keresztül az idén Németország keleti részeig terjedett. Közönséges tapasztalatok szerint az éjszakai szélességen sokkal nagyobb terméketlenséget okozott a nedves mint a száraz időjárás ’s ez a folyó esztendő is tökélyesen igazolta. Mert a nedves időjárat néhány év előtt Oroszországban, mult évben pedig Lengyelországban, Gallicziában ’s felső Sziléziában silányította el a termést. A folyó esztendőben Németországban csak részenként mutatkozott ’s voltak tartományok, mellyekben nagy hőség uralkodott, mig másutt a nedvesség okozott tetemes kárt. Az általános termés végeredménye igen szomoruan üt ki: mert ez a szükség — födözésre elégtelen. Semmi esetre nem akarjuk komorabb színnel festeni a dolgot; de nem is állíthatjuk azt kedvezőbb alakban elő, ha tudósításunk által kellő czélt akarunk érni, t. i. a gabonatermés állapotának tisztába hozatalát. Az érdeklött tartományokat egyenként sorolndjuk elő — megemlítve azt is, mit hozhat be vagy vihet ki egyik ország a másikkba. Oroszország külbevitelre nem szorul — ha t. i. az egyes kerületek egymás segélyire leendnek. Lengyelország szükségét nem födözheti ’s ha az előbbi termésekből nem takarított meg magának tetemes mennyiséget, elkerülhetlen éhségnek néz elibe, vagy külbevitelről kell gondoskodnia. De honnét? — midőn körötte szinte igen szűk termés mutatkozott, ’s szomszédai szinte nem érhetik be önterményikkel, ha csak előbbi évekbeli takarékoságuk nem segítendi ki őket. Hiányzik továbbá a pénz, mellyet nagy összegben kellene gabnaszállítás végett külföldre küldeni. Poroszország legtermékenyebb részeit folyó ’s mult évben vízáradások pusztíták el ’s már most olly szükség állott be, hogy az éhenhalás igen közel van. Pomeránia tartományból keserű panaszok hangzanak a silány termés miatt. Posen nagyhercegségben az aratás szinte sokkal alantabb fokú a középszerűnél ’s csupán az előbbi évek maradéka akadályoztathatja meg az általános szükségét. Hasonló áll Sziléziáról is, — hol a nyár közepén keletkezett reményeket keserűn hiúsította meg az aratás eredménye. Közül egyedül 1804 ’s 1817ben emlékezik hasonló közönséges panaszra rosz termés miatt.

Adja isten! hogy következesök ne legyen olyan, mint az említett években. E tartományban egész vidékek vannak, hol az előbbi gabna-eladók tavaszra vevőkkel leendnek! Sokkal rosszabbul áll a dolog Gallicziában, hol a rosz ára az aratás daczára is folyvást feljebb szökken. És a tömérdek gabnát termeszto Magyarorsz. most takaréknagytárral kell gondoskodnia a kormányának, hogy az éhenhalásnak elejét vehesse!!! Ausztriában, Morva- és Csehországban igen középszerű söt csekélynek mondhatni a termést ’s a szükségét csak legnagyobb nélkülözés által födözheti. — Menjünk tovább — Európa nyugati tartományit véve tekintetbe Szászországban nem panaszokhozható ugyan szükségéről, de nem is dícséretképes különös jó aratással; ez áll Brandenburg és Magdeburgra is. Bajorország szinte — mint más tartományok igen sokat szenvedett az idén felhőszakadások ’s jégesők miatt, mellyek eléggé csökkenték termését, ha ezt már a kellemetlen időjárás nem okozta volna is. Würtemberg, Baden, valamint Vestfalia és Rajnamelléknek nincs okuk panaszkodni, de itt nagy hézag a burgonya-rohadás. Általában a nyugati tartományokban a burgonya-termés megnyugtató volt ’s ez a hiányt némileg kiegyenlíti, de koránse hiányzik a burgonyát olly roppant mennyi-

ségben természetnek, hogy ez minden tartományban födözne a szükségét.

Továbbá Belgium és Hollandiából terméketlenségről irnak ’s Franciaországot sem ajándékozta meg Ceres dús aratással, mint az innét érkezett hírek hangzanak. Olaszországban részint jó részint meglehetősen silány aratás volt, ez utolsó nevezetesen Sziciliára nézve áll. Spanyolország az európai általános gabnatermési ügyben igen csekély szerepet játszik; — még is mennyire a tudósítások terjednek — az idén nem panaszokhozható szűk terméstről. Anglia, mellyre az európai szárazföld régóta olly forró vágygyal függeszti szeméit a végett, hogy az fölösleg gabnájától meg fogja menteni, jelenleg lakosait biztosítva látja az éhség nyomorai ellen. Legalább az eddig szomorun hangzott hírek mostan vidámbakká változtak. Szomorú kilátás is lenne rá nézve, ha az éjszaki és halti tengeren gabna-bevitelről kellene gondolkodnia, mert ez illy uton csak magas áron silány minőség- ’s csekély mennyiségben történhetnék, mivel a buza- és rozstermesztés Német- Lengyel- és Magyarországon van kisebb ’s nagyobb mértékben leginkább elterjedve, ’s a szűktermés mellett minő- és mennyiség tekintetében magas vámmal is terheltetik. Egyébiránt nem egyszer forgott kérdésben: vajjon Anglia később nem szorul é még sokkal tetemesbe bevitelre? mert mint tudva van, saját szükségét egyedül igen igen bőtermés által födözheti tökéletesen. Ha még is nagyobb mennyiségű gabna-bevitelre lenne szüksége — Amerikára fordíthatja szeméit — ’s a fönnmaradt hiányt a fekete tengeren át pótolhatja. Skandinávia (t. i. Norvég-Svéd- és Dánország) sem örvendhete dús aratásnak. Ezekből következik, hogy rég időtől fogva nem vala terméketlenebb év a mostaninál ’s ha mindezekhez még azon szerencsétlen körülményt vetjük, hogy a mult évi termés sem volt általános, hanem csak részenként kielégítő ’s hogy az előbbi évek termékeiből megtakarított gabnamennyiség is sokkal kisebb, mint évek előtt, komolyan kell szorgoskodnunk a fenyegető szükség miképeni eltávolíthatásáról. —

Ausztria.

Mivel az ausztriai kormányának sikerült eddigi rendeletei által a tartomány anyagi jólétét haladásnak indítani ’s közel virágzásra hozni, jónak találta most már annak szellemi erejét mind inkább kifejteni, minthogy csak ez lehet valódi öre, rendületlen alapja folyvásti gyarapulásának; ezen szellemi erő pedig a közoktatás útján, a köllőleg rendszerezett tanulmányi tárgyak által érhető el, ennél fogva e czélra nevezett kormány bizottságot szemelt ki, mellynek feladata: egy új, ’s a kor kívánatait — mennyire csak lehet — kielégítő tanrendszert tervezni. Ezen tervek a gymnasiumok- és lyceumokra nézve már teljesen elkészítették, ’s egyedül csak felségi jóváhagyást várnak, hogy életbe léptessenek; míg tehát ez megtörténik, addig a kormány — a minden ágazatu jogtudományokra vonatkozó tervek is elkészítettetni ’s felsőbb jóváhagyás alá terjesztetni parancsolta, hogy t. i. az iskolai általános átalakulás ne részenként, hanem azonoslag időben minden tanulmányi szakban történjék. E tekintetből f. h. elején Bécsben statusfériak ’s jogtanítókból tanács fog öszszeülni, melly a kormányának főnebb érintett kívánságát tárgyalni ’s az általa elkészítendő átalakítási tervet a jogosztályra nézve is felsőbb helyre terjesztetni fogja. Ezen bizottság legalább is négy hétig fog együtt maradni Sommaruga udv. tan. elnöklete alatt. Ausztria közoktató intézetei — a miénkhez hasonlítva, eddig is elsőséggel birtak; nálunk is hihetőleg ezután történni fognak hasonló intézkedések, mert ilyenekre ugy az anyagi, mint a szellemi erő kifejtése végett nálunk sokkal kiáltóbb szükség van.

A m e r i k a.

Az nyjork Herald Mexico és Texasra vonatkozó többrendbeli hírt közöl; mellyek sept. 3ig terjednek ugyan, de nem hiteles kútfókból merítetteknek isméri el. Így egy közelebbi tudósítás szerint a mexicói hadsereg még nem jelent meg Biogrande mellett; egy másiknál fogva pedig ezen tábor igen is megjelent ott, sőt a határt is átlépve miatta Taylor tábornok az egyesült seregek vezére veszélyben forog, mivel még álgúyi nincsenek; sőt washingtoni hírek szerint az amerikai tábor meg is támadtatott a mexicóiak által ’s keményen megveretett — mint hogy a köllő eszközök teljes hiányában volt. Ha ez való, akkor Polk elnök nagy felelősséggel tartozik a népfelégnek: minthogy ellenség ellen küldé ennek hadait szükséges hadiszerek nélkül.

A la platai statusokban forrongó ellenségeskedés ugy látszik nem sokára véget érend, mivel a két tartomány békéje (Buenosayres és Montevideo) mind Anglia mind Franciaország kereskedelmi érdekeit föltételezi. A mondott két tartomány közti ellenségeskedésnek, melly a tartományok elnökeiben, Rosas és Riberában, öszpontosul, lényeges alapját a kereskedési vetélyes irigység teszi. Ha e két tartomány, t. i. a la platai inneni és tulli egy statust képezne, akkor ez uralkodnék ama nagy téren, melly egész Parana és Paraguay folyamok forrásaig terjed ’s ekkor Braziliának déli tartományai is hatalmába kerülnének. Ez volt annak oka, hogy Brazília 1824től 1828ig annyit fáradozott az ugynevezett Banda Oriental megnyerhetésén, mert ez által déli tartományai védetvék, a délnyugatiak pedig szabad öszszeköttetésbe jöhetnek a tengerrel. Brazília minden igyekezetei daczára sem juthatott Montevideo bírásába; mostan tehát azon kelle teljes erejéből dolgoznia, hogy Buenosayres se nyerhesse azt meg. Ezen eljárásában segítették az idegen kereskedő népek, t. i. az angolok és francziák; kik örömebb ’s tán előnyösebben is közlekednek két part tartománynyal, mellyek egymás cselekvésit örszemekkel kísérik, mint egygyel, melly a nyereséges közlekedésre egyetértő hatalma által könnyen tiltólag hathatna. Innét származik az 1828ki békekötés, melly Montevideot, azaz Banda Orientalt függetlennek nyilatkozta. Ez eredmény a buenosayresi egyesültekre vagyis azokra, kik minden tartományt a buenosayresi centralis hatalom alá akarának vonni — sujtólag hatott, ’s Rosas elnökük által az ellenségeskedést nyilván megkezdették, ki egy uttal kijelenté, hogy Laplatának mindkét partján uralkodni akar. E lépésnek első Franciaország szegült ellene ’s Buenosayres elleni hadi intézkedésével a Buenosayresben megtelepült franczia vándorlókat akará Montevideoba átszállítani; mi meg is történt ’s ekép Franciaország ott nevezetes erőre számíthat. A francziákat érintett ellenlépéseiben követniök kelle Braziliának, Corientes és Paraguaynak; mert Rosas minden módon azon dolgozott, hogy ezek kereskedését Parana folyam elzáratása által saját kezébe jásza. Ekép egy coalitio alakult Rosas ellen, ki mind a mellett Riberát egy fő csatában tönkre verén Montevideót bizonyosan meghódítja, ha ezt Franciaország és Anglia mesterséges uton meg nem akadályozza. Még most is kétes a csata kimenetele, de annyi bizonyos, hogy az idegen kereskedő hatalmak Montevideonak Buenosayres általi meghódítását sehogy sem fogják eltűnni, mert így kereskedésök a Parana, Uruguayin, Paraguayin sokat szenvednek; habár tehát a zavarok tökéletes befejeztetése még egy időig elhúzódik is, az eredmény azért nem lehet más, mint Montevideónak teljes függetlensége a laplatai statusoktól. Jul. 11én a franczia és angol követek 3 napi határidőt adtak Rosasnak, melly alatt nyilatkozzék határozottan: ki fogja é vezetetteti hadiszereit Montevideoból, vagy sem? ha igen: akkor ezen képviselők kezessékednek arról, hogy a montevideoi katonaságból minden idegen el fog bocsátatni. A felelet hirszerint tagadó volt.

Rio de Janeiroból julius 30hán írják: hogy a pénzügyminiszter javaslatot terjesztett a kamrák elé, melly szerint az eddig forgalomban levő papiros, pénz beszédetni ’s folyó ezüst pénzzel helyettesíteni kívánatik; ezen kívánat egyébiránt több nehézséggel jár, semhogy Brazília ezt azonnal fogantósihatná.

Franciaország.

A franczia sajtó közelebbi napokban majd kizárólag azon beszéddel foglalkozott, mellyet Garnier-Pagés választóihoz tartott; ezt minden lap saját elvei után magyarázgatja ’s híz belőle következtetéseket; mindenek fölött megemlítendő, hogy Garnier-Pagés három hatalmasságot emel ki beszédében, mellyek jelenleg önállólal uralkodnak a világ felett; első a moralis hatalmasság, melly, miként magától értetik, Franciaország által képviseltetik; második az iparhatalom, azaz Anglia; harmadik az állati (brutale) hatalmasság, melly nem más, mint a széles és hosszú orosz birodalom. E három hatalmasság vetekedve küzd győzelem után, mi — ha az állati hatalmasságnak sikerülend — miben pedig egy kis valószínűség vagyon — ez által nem történik más, mint a mivel világnak régi bárdolatlan állapotai visszajuttatása; ha pedig a diadal fényes ünnepe az iparhatalom üllendi: akkor a milly mértékben nyerend az általános míveltség, ép azon mértékben

